

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет
імені Івана Франка
Факультет культури і мистецтв**

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Навчально-методичний посібник
2-ге видання, перероблене і доповнене**

**ЛЬВІВ
ЛНУ імені Івана Франка
2020**

УДК [7.072.2:001.891](075.8)
О 75

Автори:

канд. філол. наук, доц. *Р. О. Крохмальний*;
д-р мистецтвозн., доц. *М. В. Гарбузюк*;
д-р мистецтвозн., проф. *Ю. Є. Медведик*;
канд. іст. наук, доц. *Л. С. Белінська*;
канд. філол. наук, доц. *Н. Р. Демчук*;
канд. мистецтвозн. *А. Л. Дем'янчук*

Рецензенти:

д-р мистецтвозн., член-кореспондент НАМ України, проф. *О. Клековкін*
(Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України)
д-р соц. комунік., проф. *Н. Кунанець*
(НУ «Львівська політехніка»)
д-р мистецтвозн., проф. *І. Бермес*
(Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка)

Відповідальна за випуск:

канд. філол. наук, доц. *Біловус Г. Г.*

Рекомендовано до друку

*Вченою радою факультету культури і мистецтв
(Протокол № 21 від 24 вересня 2020 р.)*

О-75

Основи наукових досліджень : навч.-метод. посібник / за редакцією
Р. О. Крохмального. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка,
2020. - 464 с.

ISBN 978-617-10-0607-2

Посібник містить матеріали, методичні рекомендації та навчальні завдання для організації навчального процесу у рамках вивчення курсу «Основи наукових досліджень» студентів різних освітніх програм факультету культури і мистецтв.

Подано опис предмета навчального курсу, програму навчальної дисципліни, структуру навчальної дисципліни, тематику семінарських занять, матеріали для самостійної роботи, опис індивідуального навчально-дослідного завдання, методи контролю, розподіл балів, які присвоюють студентам, запитання для підготовки до контролю знань, навчальні завдання для самостійної роботи, перелік термінів, зразок тестового завдання та список рекомендованої літератури.

Для викладачів та студентів факультету культури і мистецтв, інших факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка, усіх зацікавлених.

УДК [7.072.2:001.891](075.8)

ISBN 978-617-10-0607-2

© Крохмальний Р. О. Гарбузюк М. В. Медведик Ю. Є. та ін, 2020
© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2020

ЗМІСТ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	14
САМОСТІЙНА РОБОТА.....	33
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ.....	34
МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	35
РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ПРИСВОЮЮТЬ СТУДЕНТАМ.....	36
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	37
ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	38
НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	41
ПЕРЕЛІК ТЕРМІНІВ.....	449
ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЮ І ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ.....	453
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	459

Перші десятиліття XXI століття засвідчили досі неймовірну швидкість розгортання інформаційних процесів. Майже кожна сучасна наукова публікація починається думкою автора про динаміку розгортання побудови інформаційного суспільства, зміну різних його частин і появу окремих явищ. Комунікативні особливості сучасної науки як соціальнозумовленої галузі позначені тими ж «цифровими рисами». У сфері наукової діяльності людська цивілізація постала перед непротистими питаннями взаємодії інтелектів різного походження; соціальний вимір наукових досліджень, поєднаний із швидкістю обробки наукової інформації, створює умови для формування унікального інтелектуального середовища.

Розуміння процесів та умов формування наукової діяльності, її здобутків, сучасних особливостей і перспективних можливостей – об'єктивно логічна мета навчальних курсів у царині сучасного наукознавства. Реформи освітньої галузі і нові вимоги часу ставлять істотно інші завдання щодо реалізації освітніх послуг, створюють і видозмінюють зміст концептуальних понять «якість освіти», «освітня траєкторія», «зв'язок ЗВО із роботодавцями» тощо. В цих умовах по-іншому виглядає питання функціонування і взаємодії людського та «машинного» інтелектів. Оскільки традиційні для освіти попереднього часу інформаційні джерела поступово втрачають свою авторитетність серед учасників освітнього процесу, тому постає непереборна потреба і термінове завдання створити або ж модифікувати традиційні канали комунікації.

За таких обставин особливого значення набуває методика здобуття, розуміння і застосування наукового знання. «Цифрове покоління» розставляє власні методологічні пріоритети, формує інші способи розуміння і сприймання навчального матеріалу. Новітні технології впливають на усі ділянки людського життя, проте наукознавча навчальна дисципліна для студентів культурно-мистецької освітньої парадигми має особливе художньо-гуманітарне призначення. Адже у процесі опрацювання навчального матеріалу логіка наукового мислення повинна знайти порозуміння із інтуїтивно-творчим началом, створити пену когерентну пару, яка здатна досягнути художнє у логічно-інтуїтивному дискурсі. Предмет вивчення у рамках навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» (для студентів різних культурно-мистецьких спеціальностей, різних ОП: 029 «Менеджмент соціокультурної діяльності»; 028 «Інформаційна, бібліотечна та архів-

на справа»; 026 «Сценічне мистецтво»; 025 «Музичне мистецтво»; 024 «Хореографія»; 014.13 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» таким чином набуває незвично цікавої специфіки.

Оскільки пропонується навчальний курс стосується студентів різних ОП факультету культури і мистецтв, які є апіорі ближчими до творчо-інтуїтивного мислення, до художньо-образного сприймання життєвих явищ, аніж до логічно-нормативно впорядкованого осмислення дійсності, це ставить окремі вимоги до роботи викладача, який повинен усвідомлено прийняти і виклики інформаційної доби, і безмежно творче студентське сприймання. Справді, постає непросте, проте дуже цікаве, культурно-мистецьке, науково-педагогічне завдання. Навчальна функція такого курсу не повинна стати засобом обмеження для творчої фантазії та ініціативи, швидше навпаки – творча енергія і здатність до образотворення треба залучити до того, аби сформувати у студента особливе науково-мистецьке чи науково-культурне бачення. У процесі тривалої апробації інструментарію пропонованого навчального матеріалу ми переконалися у тому, що таке поєднання логіко-нормативної традиції та інтуїтивно-творчого начала дає можливість досягти позитивного науково-педагогічного результату.

Наука як особливий вид людської життєдіяльності, шляхи еволюції «науки про науку», особливості творення наукового знання, особистість вченого, його роль у суспільному житті, підходи і методи, методика і методологія, презентація результатів наукового дослідження, етика наукового дослідження, наукометрія, науковий текст, академічні моральні цінності і плагіат у науці, сучасні ознаки цього специфічного явища – це лише пунктирне окреслення тих проблем, які стали матеріалом до навчального процесу дисципліни «основи наукових досліджень». Значення і роль терміносистеми, яку творить сучасна наука – ще один із наріжних каменів означеної структури. Викладач-лектор і викладач-керівник семінарського заняття повинні організувати навчальну комунікацію у такий спосіб, щоби студенти не лише зрозуміли функцію термінної лексики у творенні наукового знання, але й усвідомили головні риси терміна як одиниці наукового спілкування, його однозначність і виключну поняттєву цілісність. Складність та цікавість навчального результату, якого мають досягти викладачі разом зі студентами, - у можливості створення ситуації непередбачуваних дискусій при аналітичному розгляді навчальних завдань (на семінарських заняттях). Саме

ця форма навчального спілкування видається особливо привабливою і ефективною для якісного результату. Самостійна робота студентів у межах цієї навчальної дисципліни може мати різні форми, що і запропоновано учасникам навчальної комунікації у цьому посібнику.

Особлива подяка усім учасникам авторського колективу за самовіддану працю, адже кожен із співавторів взяв експертну участь у формуванні відповідних навчальних завдань, що дало підстави для формування відповідних компетентностей із врахуванням специфічних особливостей освітніх програм.

Це видання має на меті допомогти системно і цілеспрямовано подати навчальний матеріал для підготовки студентів культурно-мистецьких творчих освітніх програм у межах курсу «Основи наукових досліджень» (передбачено використання окремих матеріалів пропонуваного видання для організації самостійної роботи студентів інших освітніх програм у межах аналогічного навчального курсу, чи курсів «Методологія наукового дослідження», «Основи наукового тексту», «Наукові дослідження в умовах інформаційного суспільства»). Пропонувана книга має усталену композицію – опис предмета навчальної дисципліни (силабус навчальної дисципліни розміщено на сайті викладача і має властивість до періодичних щорічних динамічних змін) та розподіл навчального матеріалу відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу, навчальні завдання для самостійної роботи студентів (з урахуванням фахового спрямування, відповідно до ОП), зразок тестового завдання, список рекомендованої літератури та список термінів, передбачених для розгляду у межах навчальноого курсу.

Роман Крохмальний

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ”¹

МЕТА курсу зумовлена потребою познайомити студентів з основними елементами методики проведення наукових досліджень, з особливостями їх організації та планування, розуміння науки як системного явища.

Основні завдання курсу:

- спроба сформувати наукову свідомість у галузі книгознавства, музичного і театрального мистецтва;
- розкрити наукові закономірності формування предметно-просторового та чуттєвого світу мистецтва як об'єкта людського пізнання;
- вивчення наукових основ книгознавства, музичного і театрального мистецтва в умовах сучасних глобалізаційних процесів і тенденцій, пов'язаних із екстремально швидким зростанням інформаційних технологій

Студенти II (або іншого курсу, відповідно до навчального плану ОП) курсу володіють початковими знаннями у своїй професійній сфері, відтак завдання цього навчального курсу зумовлене метою скерувати професійне становлення студентів із допомогою наукового інструментарію у відповідній галузі, системно окреслити наукову діяльність як специфічний вид теоретико-прикладної спеціальної діяльності, яка спрямована на формування та доведення наукових гіпотез, концепцій, теорій.

---

¹ Силабус навчальної дисципліни розміщений на індивідуальній сторінці викладача у редакції, відповідно до змін і вимог актуальної ОП.

У процесі навчання і засвоєння навчального матеріалу курсу студенти повинні -

1) знати:

- а) основні поняття науки;
- б) види наукової діяльності;
- в) загальнонаукові методи досліджень;
- г) засади побудови наукової комунікації відповідної галузі знань;
- д) принципи провадження наукового дослідження, його основні етапи;
- е) концепції, методологічні пріоритети, соціально-ієрархічні зв'язки у системі наукового пізнання України;
- є) основні поняття наукометрії, етики наукового дослідження і наукового тексту.

2) вміти:

- а) опрацювати наукові джерела різних жанрів;
- б) у навчальній науково-дослідній діяльності (при написанні курсових, дипломних проектів, наукових статей тощо) послуговуватися основними, притаманними для відповідної спеціальності, методами та концепціями досліджень.
- в) обирати, пояснювати та формулювати проблему дослідження;
- г) здійснювати пошук наукової інформації, її оформлення відповідно до жанру відповідного наукового документа;
- д) вмотивовано обирати методологічну основу дослідження, реферувати літературні джерела;
- е) аналізувати основні положення концепцій, методологічних пріоритетів, соціально-ієрархічних зв'язків у системі наукового знання України;
- є) застосовувати в майбутній діяльності принципи етики наукового дослідження і побудови наукового тексту.

Компетентності та програмні результати навчання

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.